

NEPOŠTENE UGOVORNE ODREDBE SADRŽANE U UGOVORIMA O KREDITU

SUDSKA PRAKSA O ZAŠTITI POTROŠAČA

SRĐAN KALEBOTA
ODVJETNIK U SPLITU
odvjetnik.kalebota@gmail.com
Zagreb, 8.12.2018.

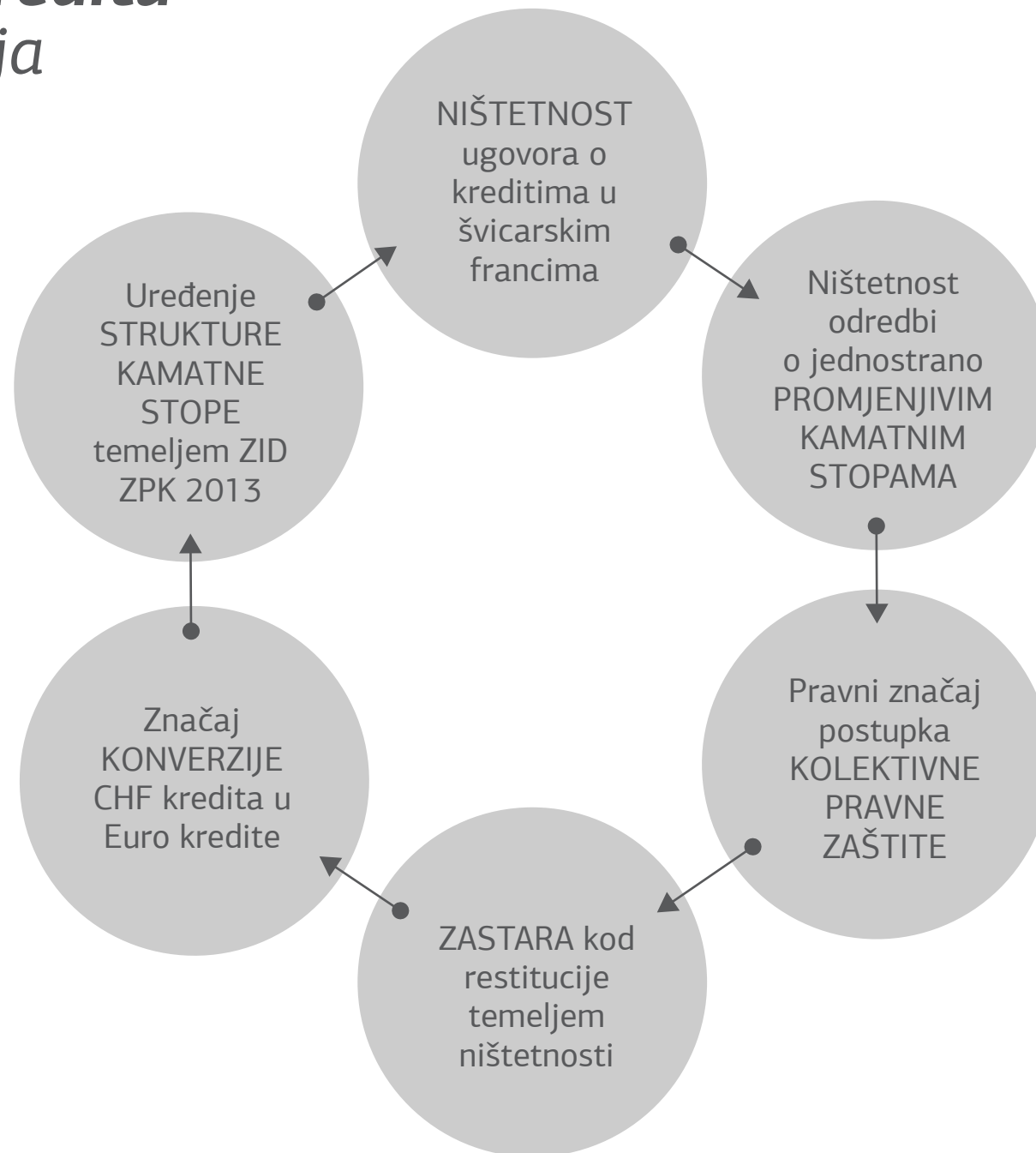
Ugovori o kreditu

Nepoštene ugovorne odredbe

Ugovori o kreditu

Pravna pitanja

Nepoštene ugovorne odredbe

Zakonodavni okvir

- *Direktiva 93/13 o nepoštenim uvjetima u potrošačkim ugovorima od 5.4.1993. godine*
- *Praksa Suda Europske unije u tumačenju Direktive*
- *Zakon o zaštiti potrošača (ZZP/03, ZZP/07)*

Članak 96.

(1) Ugovorna odredba o kojoj se nije pojedinačno pregovaralo smatra se **nepoštenom** ako, suprotno načelu **savjesnosti i poštenja**, uzrokuje znatnu **neravnotežu** u pravima i obvezama ugovornih strana na **štetu potrošača**.

Članak 98.

Prilikom ocjene je li određena ugovorna odredba poštena uzimat će se u obzir **narav robe** ili usluge koja predstavljaju predmet ugovora, **sve okolnosti prije i prilikom sklapanja ugovora**, **ostale ugovorne odredbe**, kao i neki drugi ugovor koji, s obzirom na ugovor koji se ocjenjuje, predstavlja glavni ugovor.

Članak 99.

Nije dopušteno ocjenjivati jesu li ugovorne odredbe o predmetu ugovora i cijeni poštene ako su te odredbe **jasne, lako razumljive i uočljive**.

Članak 102.

(1) Nepoštena ugovorna odredba je **ništetna**.

Nepoštene ugovorne odredbe

Zakonodavni okvir

- *Zakon o obveznim odnosima*

Članak 322.

Ugovor koji je protivan **Ustavu** Republike Hrvatske, **prisilnim propisima** ili **moralu** društva ništetan je, osim ako cilj povrijeđenog pravila ne upućuje na neku drugu pravnu posljedicu ili ako zakon u određenom slučaju ne propisuje što drugo.

Članak 296.

(1) Ništetne su odredbe općih uvjeta ugovora koje, suprotno načelu **savjesnosti i poštenja**, prouzroče očiglednu **neravnopravnost** u pravima i obvezama strana na štetu suugovaratelja sastavljača ili ugrožavaju postizanje **svrhe** sklopljenog ugovora, čak i ako su opći uvjeti koji ih sadrže odobreni od nadležnog tijela.

(2) Prilikom ocjene ništetnosti određene odredbe općih uvjeta ugovora uzimaju se u obzir **sve okolnosti prije i u vrijeme sklapanja ugovora**, pravna **narav ugovora**, **vrsta robe** ili usluge koja je objekt činiidbe, **ostale odredbe ugovora** kao i odredbe drugog ugovora s kojim je ta odredba općih uvjeta ugovora povezana.

Valutna klauzula u švicarskim francima

Sudska praksa

Sud Europske unije, C-186/16, Andriciuc i dr. protiv Banca Romaneasca SA od 20.9.2017.:

- 1) **Test transparentnosti** (Obveza da ugovor transparentno izloži konkretno funkcioniranje ugovornog mehanizma tako da potrošač na temelju točnih i razumljivih kriterija bude u stanju procijeniti ekonomske posljedice koje iz toga za njega proizlaze (t. 45.-50.)
- 2) **Test znatnije ravnoteže** (Je li razumno očekivati da bi uredno obaviješten tužitelj sklopio takav ugovor prilikom pojedinačnih pregovora (t.56.-58., a tako i C-421/14, Gutierrez, t. 60.)

Ustavni sud RH, U-III-2521/2015 od 13.12.2016.:

Važnost informiranog, upućenog, obavještavanja potrošača (točnih, jasnih i razumljivih kriterija) prije sklapanja ugovora o ugovornim uvjetima i njihovim posljedicama, posebice istodobno ugovaranje VK i PKS, kako bi bili u situaciji razumno shvatiti i predvidjeti posljedice i ekonomske učinke koje za njega može imati sklapanje takvog ugovora.

Vrhovni sud RH, poslovni broj Revt-575/2016 od 3.10.2017.:

- 1) Potrošaču moraju biti priopćeni svi podaci koji su mogli utjecati na onim njihovih obveza i na temelju kojih oni mogu realno sagledati iznos zaduženja za čitavo vrijeme trajanja ugovora o kreditu (obveze u predugovornoj fazi.)
- 2) Poštivanje načela „dobre vjere” i znatna neravnoteža ugovornih strana.

VTS RH, posl. broj Pž-6632/2017-10 od 14.6.2018.

TS u Zagrebu, posl. broj P-1401/12 od 4.7.2013.: Zagrebačka banka d.d., PBZ d.d., Erste&Steiermarskische bank d.d., RBA d.d., Addiko bank d.d., OTP d.d., Splitska banka d.d. i Sberbank d.d. su od 2004. do 2008. godine u ugovorima o kreditima ugovarali nepoštene i ništetne ugovorne odredbe u kojima je glavnica kredita vezana uz valutu švicarski franak.

Valutna klauzula u švicarskim francima

Sudska praksa

- Sud Europske unije, presude C-119/17, C-126/17, nastavak pravnih shvaćanja iz presude C-186/16 – cijeli ugovor može se proglasiti ništetnim.
- Presude sudova prvog/drugog stupnja RH (OS u Osijeku, OGS u Zagrebu, OS u Splitu)
- Odluka VTS RH, PŽ-6632/2017-10, dugotrajnost postupka (kolektivni postupak pokrenut 2012 - pravomoćno okončanje 2018., revizija ??)

Konverzija kredita ZID ZPK 2015

- **Može li biti utvrđen ništetnim ugovor koji je konvertiran dodatkom osnovnog ugovora?**
- **Pravna kvalifikacija dodatka ugovora ?**

ZOO, čl. 326.: (1) Ništetan ugovor **ne postaje valjan** kad uzrok ništetnosti naknadno nestane.”

ZOO, čl. 148.:(1) Obnova je **bez učinka** ako je prijašnja obveza bila ništetna ili već ugašena.

ZOO, čl. 157.:(2) **Ništetna je nagodba** o ništetnom pravnom poslu i kad su ugovaratelji znali za ništetnost i htjeli je nagodbom otkloniti.
- ŽS u Zagrebu, GŽ-3784/2016 od 6.2.2018., pravni interes nakon konverzije

Jednostrano promjenjiva kamatna stopa

TS u Zagrebu, posl. broj P-1401/12 od 4.7.2013.: nepoštena i ništetna ugovorna odredba u kojoj je kamatna stopa **promjenjiva u skladu s jednostranom odlukom banke bez egzaktne metode izračuna.**

POTVRĐENO **VTS RH** poslovni broj Pž-7129/13 od 13.6.2014.

POTVRĐENO **VSRH** poslovni broj Revt-249/14 od 9.4.2015.

POTVRĐENO **USTAVNI SUD RH** U-III-2521/2015 od 13.12.2016.

Jednostrano promjenjiva kamatna stopa

Sudska praksa

- *Pravno obvezujuća shvaćanja sukladno ZPP-u i ZZP-u.*
- *Dobro ustanovljena sudska praksa (stotine prvostupanjskih presuda)*

Pravna neizvjesnost za potrošače

- **KONVERZIJA KREDITA** sukladno ZID ZPK 2015
 1. **POVLAČENJE TUŽBI – TROŠKOVI**
 2. **USVAJANJE/ODBIJANJE**
 3. **PREINAKA TUŽBENIH ZAHTJEVA**
- **ZASTARA RJEŠENA POZITIVNO, VSRH Rev-2245/2017-2**
- **DRUGE VALUTE (Eur, kuna) – praksa sudova zasad pozitivna za potrošače**

Jednostrano promjenjiva kamatna stopa

Sudska praksa - KONVERZIJA

- *ZOO - nemogućnost konvalidacije ništetne odredbe*
- *Postojanje pravnog interesa*
- *Sporne za EURO kamate (isti osnov, gotovo identični iznosi) - jednakost pravnog položaja svih EURO dužnika*
- *Zatezne kamate?*
- *Ekonomska računica?*
- *ŽS u Zagrebu, GŽ-3784/2016 od 6.2.2018., pravni interes nakon konverzije*
- *ŽS u Zadru, GŽ-931/2016-5 od 13.4.2018.*

Jednostrano promjenjiva kamatna stopa

Sudska praksa - ZASTARA

VSRH, Rev-2245/17-2 od 20.3.2018.

„Prema shvaćanju revizijskog suda pokretanjem parničnog postupka za zaštitu kolektivnih interesa potrošača dolazi do prekida zastare na temelju čl. 241. ZOO/05 te zastara individualnih restitucijskih zahtjeva počinje teći ispočetka tek od trenutka pravomoćnosti sudske odluke donesene u povodu te tužbe (ovdje 13. lipnja 2014., zbog čega zastara nije nastupila).”

TRI KUMULATIVNA PRAVILA kojima se osigurava potpuna
i djelotvorna zaštita potrošača:

- 1) Uspostava **pravne i činjenične situacije** potrošača u kojoj bi se nalazio da nema nepoštene ugovorne odredbe
- 2) **Utvrđenjem** odredbe nepoštenom **nastaje subjektivno pravo na restituciju**
- 3) Potrošač ima pravo na punu restituciju svih neosnovano isplaćenih iznosa od trenutka sklapanja ugovora, **neovisno o tome kad je utvrđeno da je ugovorna odredba nepoštena**

Jednostrano promjenjiva kamatna stopa

Sudska praksa – UREĐENJE ELEMENATA K. STOPE

- Kako sudskim putem/tužbom urediti kamatnu stopu sukladno ZID ZPK 2013?
- ZID ZPK 2013 formula: $\text{Marža} + \text{Parametar} = \text{KS}$
- Početna kamatna stopa 5% ($3+2=5$)
- Marža i parametar na koji datum (datum ugovora, stupanja na snagu ZID ZPK 2013, drugo)?
- Marža?
- Parametar (koji, visina i na koji dan)?

Jednostrano promjenjiva kamatna stopa

Sudska praksa – PROMJENA MARŽE

- Banke su u ugovorima sa **pravnim osobama** pravilno ugovorile kamatnu stopu kao $M+P=KS$
- Međutim i ovdje su banke samovoljno mijenjale KS i to promjenom marže.
- Npr. UGOVORENO: $2+3=5$
PRIMJENA: $3+4=7, 4+4=8$ itd.
- Dobro utvrđena sudska praksa:
VTS RH, presuda poslovni broj PŽ-4183/2016 od 13.2.2018.
VTS RH, presuda poslovni broj PŽ-1859/2011 od 24.2.2015.
ŽS u Osijeku, presuda poslovni broj GŽ-2594/2016 od 20.12.2016.

Naknada za prijevremenu otplatu kredita

Sudska praksa

- Pravna kvalifikacija: izlazna naknada kao vrsta ugovorne kazne prema dužniku, šteta, kompenzacija kamate...
- Ugovorena u postotku od preostale glavnice (3-4%)
- Nepoštena i ništetna odredba:
 - ŽS u Vukovaru**, posl. broj Gž-1837/2014 od 5.11.2014.:
Odredba o naknadi ništetna jer je nezakonita, protivna čl. 1024., st. 2., ZOO-a (korisnik može vratiti kredit i prije isteka roka)
 - ŽS u Splitu**, pos. broj Gž-2359/2017 od 23.11.2017.:
Odredba o naknadi je ništetna jer je nepoštena ugovorna odredba suprotna čl. 81. st. 1. ZZP-a (suprotno načelu savjesnosti i poštenja uzrokuje značajnu neravnotežu u pravima i obvezama na štetu potrošača).

Ostale nepoštene odredbe

Sudska praksa

- Ugovaranje nadležnog suda daleko od mjesta prebivališta potrošača

Članak 82. ZZP-a

„Ugovorne odredbe koje bi se, uz ispunjenje pretpostavki iz članka 81. ovoga Zakona, mogle smatrati nepoštenima jesu, primjerice:

- odredba kojom se isključuje, ograničava ili **otežava pravo potrošača** da prava iz ugovora ostvari pred sudom ili drugim nadležnim tijelom”
- **Sud EU**, predmet **C-243/08**, Pannon GSM Zrt c/a protiv Erszebet Sustikne Gyorfi, od 4.6.2009. godine: nacionalni sud ovakvu odredbu **ne smije primijeniti**.
- **ŽS u Splitu**, Gž Ovr 393/2018-2 od 4.5.2018.

- Obveza potrošača na plaćanje poreznih opterećenja kreditora
- Obvezivost budućih i još nedonesenih Općih uvjeta poslovanja
- Obveza potrošača na plaćanje neograničenog broja otpravaka Javnog bilježnika po nahodanju kreditora
- ltd.
- HNB?

ZAKLJUČAK

- Sistemski problem koji nije sistemski riješen (ZID ZPK 2013? – ZID ZPK 2015)
- Pitanje zaštite temeljnih ljudskih prava (ovrhe, prava na dom, zaštita prava vlasništva, neotplativ dug-dužničko ropstvo)
- Dugotrajnost postupaka (kolektivnog i pojedinačnog)
- Troškovi (nesrazmjer snage stranaka)
- Pravna neizvjesnost (formiranje sudske prakse)
- Nepostojanje suradnje sa Sudom EU

Projekt je
sufinanciran iz
proračuna
Grada Zagreba

Hvala na pozornosti!

Ovaj je dokument izrađen uz financijsku podršku Grada Zagreba. Sadržaj ovoga dokumenta u isključivoj je odgovornosti Udruge Franak i ni pod kojim se uvjetima ne može smatrati kao odraz stajališta Grada Zagreba.